

Лекция: Жусуп Абдрахманов – ачарчылык жылдарындагы гуманизм жана улуттук кайратмандык (1931–1933-жж.)

1. Тарыхый контекст

1931–1933-жылдары Борбордук Азияда, айрыкча Казакстанда жана жарым-жартылай Кыргызстанда, сталиндик зордук-зомбулук саясатынан жана коллективдештирүүнүн натыйжасында катуу ачарчылык (голод) өкүм сүргөн.

Бул мезгилде:

- Казакстандын калкынын 1,5–2 миллиондойу (жалпы калктын үчтөн бири) кырылды;
- Жүз миңдеген адамдар коңшу аймактарга – Кыргызстанга, Өзбекстанга, Кытайга качып өтүшкөн.

Кыргызстандын түштүк жана түндүк аймактарына он миңдеген казак качкындары келген. Алар ач-жылаңач, оор абалда болушкан.

2. Жусуп Абдрахмановдун жетекчилиги жана чечимдери

Ошол учурда Жусуп Абдрахманов Кыргыз АССРинин Эл Комиссарлар Советинин (Совнарком) төрагасы катары өлкөнүн аткаруу бийлигин жетектеп турган.

Ал Москвадан келген кысымга карабастан гуманисттик жана элдик чечимдерди кабыл алган:

◆ 1. Казак качкындарын кабыл алуу жана жайгаштыруу

Абдрахманов:

- Кыргыз аймактарына келген казак качкындарына жер, турак жана азык-түлүк менен жардам көрсөтүүнү буйруган;
- Жергиликтүү советтерге “качкындарды душман эмес, тууган эл катары кабыл алуу керек” деп көрсөтмө берген;
- Ар бир райондун аткаруу комитеттерине казак үй-бүлөлөрүн убактылуу жайгаштыруу жана дыйкан чарбаларына бөлүштүрүү тапшырылган.

◆ 2. Москва менен катуу талаштар

Москванын өкүлдөрү мындай “эркин” аракетти жактырган эмес. Алар качкындарды “белгиленген аймактан чыккан мыйзам бузгандар” катары кайтарып жиберүүнү талап кылышкан.

Бирок Абдрахманов мындай буйруктарды аткаруудан баш тарткан жана Сталинге чейин чыккан каттарында мындай деген:

“Биз аларды кайтарып жиберсек – өлүмгө түртөбүз. Биз тууган элди сактап калышыбыз керек.”

Бул позициясы анын **адамдык жана улуттук кайратмандыгын** көрсөткөн.

◆ 3. Ички ресурстарды колдонуу

Ал жергиликтүү дыйкан союздары, мамлекеттик кампалар жана айыл чарба запастары аркылуу **азык-түлүк фонддорун түзүү** аракетин жасаган.

Бишкек, Талас, Ысык-Көл, Нарын аймактарында атайын **качкындарга жардам берүү комиссиялары** иштеген.

3. Натыйжалар

Абдрахмановдун бул кадамдарынын натыйжасында:

- Миндеген казак үй-бүлөлөр **өлүмдөн куткарылган**;
- Кыргызстан менен Казакстандын ортосунда **боордоштук мамиле** чыңдалган;
- Эл ичинде Абдрахманов **“Боорукер Жусуп”** деген ат менен аталган.

Бирок Москва бул аракетти “өз алдынча саясат жүргүзүү” катары баалап, анын үстүнөн **саясий иш козгогон**. Бул кийин анын кызматтан четтетилишине жана 1938-жылы репрессияланып атылышына алып келген жолдордун бири болгон.

4. Тарыхый жана моралдык мааниси

Жусуп Абдрахмановдун бул иши – **адамзаттык баалуулуктарды мамлекеттик бийликтин үстүнө койгон сейрек көрүнүш**.

Ал көрсөткөн сапаттар:

- **Гуманизм**
- **Элдер ортосундагы ынтымакты сактоо**
- **Карапайым элдин тагдыры үчүн жеке жоопкерчилик сезими**

Бул аракеттери менен ал **Борбордук Азиядагы гуманист лидерлердин катарына** кирген.

5. Жыйынтык

“Жусуп Абдрахманов – саясатчы гана эмес, адамдын өмүрүн сактоону эң жогору баалаган инсан болгон.

Ал өз элинин гана эмес, коңшу элдин да тагдыры үчүн жоопкерчилик алган лидер.”

6. Сунуш (визуалдык материал үчүн)

Жыл	Окуя	Абдрахмановдун аракеттери	Натыйжа
1931	Казакстанда ачарчылык башталды	Кыргызстанга качкындар келе баштады	Кыргызстанда гуманитардык кризис
1932	Казак качкындарын кабыл алуу боюнча чечим	Тамак-аш жана жайгаштыруу иштери уюштурулду	Миңдеген адам аман калды
1933	Москва менен карама-каршылык	Абдрахманов гуманисттик позициясын сактады	Москвада нааразычылык, кийин кызматтан алынды